

10. *Лейчик В. М.* Общая типология и многоаспектные классификации специальной лексики / В. М. Лейчик // Терминология и знание. Мат-лы I Международного симпозиума (Москва, 23–24 мая 2008 г.). — М., 2009. — С. 28–48.
11. *Лемов А. В.* Система, структура и функционирование научного термина (на материале русской лингвистической терминологии) / А. В. Лемов. — Саранск: Изд-во Мордов. ун-та, 2000. — 192 с.
12. *Лотте Д. С.* Вопросы заимствования и упорядочения иноязычных терминов и терминологических элементов / Д. С. Лотте. — М.: Наука, 1982. — 150 с.
13. *Лотте Д. С.* Основы построения научно-технической терминологии. Вопросы теории и методики / Лотте Д. С. — М.: Изд-во АН СССР, 1961. — 160 с.
14. *Ребрушкіна І. А.* Классификация терминов по степени ориентации // Материалы докладов VIII научной конференции молодых ученых Мордовского государственного университета им. Н. П. Огарева. — Саранск, 2003. — С. 140–143.
15. *Ребрушкіна І. А.* Об ориентирующих свойствах термина / И. А. Ребрушкіна // Актуальные проблемы функционирования лингвистической терминологии в условиях мордовско-русского двуязычия: монография / Под ред. Н. Д. Десяевой. — Саранск, 2008. — С. 68–84.
16. *Ребрушкіна І. А.* О некоторых типах лингвистических терминов (ориентирующий аспект) / И. А. Ребрушкіна // Русский язык: исторические судьбы и современность: II Международный конгресс исследователей русского языка: Труды и материалы. — М., 2004. — С. 170–171.
17. *Ребрушкіна І. А.* Системно ориентирующие термины лингвистики / И. А. Ребрушкіна // Язык и мышление: Психологический и лингвистический аспекты. Материалы 4-й Всероссийской научной конференции (Пенза, 12–15 мая 2004 г.). — М.; Пенза, 2004. — С. 70–73.

О. Л. Аріскіна, І. А. Ребрушкіна

ЛОГІКО-СЕМАНТИЧНИЙ МЕТОД ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ

У статті запропоновано й описано метод логіко-семантичного аналізу термінологічної орієнтації. Показано застосування цього методу при аналізі термінів морфеміки і словотвору XVI–XVIII ст.

Ключові слова: ступені термінологічної орієнтації; правильно та помилково, повністю та частково орієнтуючий термін; неорієнтуючий (нейтральний) термін; метод логіко-семантичного аналізу.

O. L. Ariskina, I. A. Rebrushkina

LOGICAL AND SEMANTIC METHOD OF THE TERMINOLOGY ORIENTATION ANALYSIS

This article describes the author's method of the terminology orientation, i. e. the method of logical and semantic analysis. It is used in the analysis of morphemica and word-building terms of XVI–XVIII centuries.

Key words: term, orientation, the degree of orientation, orientive, non-orientive (neutral), true orientive, false orientive, full orientive, partial orientive, the method of logical and semantic analysis.

УДК 811.161.2'32'373.46/.611:004

Л. М. ФІЛЮК

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ПАРАМЕТРИ ТЕРМІНІВ ІНФОРМАТИКИ В НАУКОВОМУ СТИЛІ

У статті на матеріалі текстів наукового стилю розглянуто та проаналізовано основні функціональні параметри термінів інформатики — продуктивність і вживаність словотвірних способів та типів.

Ключові слова: словотвірний спосіб, словотвірний тип, продуктивність, частотність.

Під функціональними параметрами розуміємо імовірно-статистичні характеристики, пов'язані з функціонуванням термінів у тексті. Оскільки природним середовищем їх функціонування є науковий стиль, доцільно розглянути детальніше функціональні параметри термінів інформатики у науковому стилі.

Основним функціональним параметром є вживаність українських термінів інформатики (далі УТІ) в текстах. При цьому важливо розглядати вживаність як словотвірних способів у цілому, так і окремих словотвірних типів (далі СТ) або словотвірних моделей (далі СМ) в межах кожного способу. Показники вживаності є важливими через свій опосередкований зв'язок із продуктивністю і помітно впливають на регулярність СТ [2, с. 38]. З одного боку, ступінь вживаності СТ є наслідком їх продуктивності, з іншого боку, вживаність СТ за певних умов стає, у свою чергу, причиною підвищення або зниження продуктивності СТ. В. П. Даниленко вказує на головну умову подібного впливу — наявність синонімічних, конкуруючих моделей

[2, с. 38], що цілком слушно стосовно окремих СТ. Але продуктивність може зростати також і за відсутності синонімічних СТ. Другою умовою впливу вживаності на продуктивність СТ є великий ступінь уживаності такого СТ, внаслідок чого СТ стає зразком для активного творення інших термінів. Таким чином, встановивши вживаність СТ (СМ або цілих словотвірних способів), можна прогнозувати ступінь активності як СТ (СМ), так і цілого словотвірного способу, тобто розвиток системи СТ в майбутньому (звичайно, в межах певної терміносистеми). Показник великої вживаності разом із творенням нових дериватів на власне українському ґрунті свідчить про процес інтенсивного входження як запозичених термінів, так і калькованих термінів-неологізмів [3, с. 7].

Спочатку було зроблено 10 вибірок по 10 000 слів кожна, проте після підрахунків виявилося, що їхня сукупність має недостатній ступінь репрезентативності, коли середнє квадратичне відхилення (σ) частот УТІ, утворених, наприклад, шляхом суфіксації, дорівнювало 36,8, дисперсія (σ^2) $\approx 1351,5$ і імовірнісна похибка у визначенні середньої частоти $\bar{x}$ становила 1,23, що виходить за межі допустимих показників.

Після цього кількість вибірок k було збільшено до 60, чим і було досягнуто необхідного ступеня репрезентативності.

Середня частота $\bar{x}$ визначалася за формулою $\bar{x} = \sum x_i/k$ [1, с. 22], де x_i — вибіркові частоти, k — загальна кількість вибірок, простіше (у нашому випадку) $\bar{x} = x_1 + x_2 + x_3 + x_4 + x_5 + x_6 + x_7 + x_8 + x_9 + x_{10} \dots x_{60}/60$. Імовірнісну похибку L у визначенні середньої частоти дістаємо за формулою $L = \frac{t\sigma}{\sqrt{k}}$, де t спеціальний коефіцієнт, що залежить від кількості спостережень (вибірок) і береться з таблиці [1, с. 26]. Далі обраховуємо відхилення випадкової величини від середньої ($x_i - \bar{x}$), після чого можна знайти середнє квадратичне відхилення (σ) за формулою $\sigma = \sqrt{\sum (x_i - \bar{x})^2/k}$ [42, с. 23] і дисперсію (σ^2). Статистичне оцінювання суттєвих розходжень між вибірковими частотами встановлювали за допомогою критерію хі-квадрат: $\chi^2 = \sum (x_i - \bar{x})^2/\bar{x}$ [4, с. 94].

Імовірність появи термінів УТІ в наукових текстах визначали за формулою $P(A) = F/N$, де F — кількість появи термінів певного СТ (словотвірного способу), N — загальна кількість слів у тексті [5, с. 117].

Розгляд показників уживаності здійснимо в порядку зменшення ймовірності появи їх у текстах наукового стилю.

Для прикладу оберемо УТІ, утворені лексико-семантичним способом, що творяться за трьома СТ. Вибіркові частоти СТ зі значенням ‘подібний за функцією’ є такими:

$k_1 - 391, k_2 - 61, k_3 - 82, k_4 - 119, k_5 - 143, k_6 - 33, k_7 - 240, k_8 - 31, k_9 - 186, k_{10} - 41, k_{11} - 209, k_{12} - 452, k_{13} - 80, k_{14} - 110, k_{15} - 315, k_{16} - 220, k_{17} - 143, k_{18} - 42, k_{19} - 60, k_{20} - 23, k_{21} - 19, k_{22} - 185, k_{23} - 113, k_{24} - 212, k_{25} - 129, k_{26} - 47, k_{27} - 185, k_{28} - 167, k_{29} - 81, k_{30} - 240, k_{31} - 74, k_{32} - 227, k_{33} - 97, k_{34} - 206, k_{35} - 344, k_{36} - 119, k_{37} - 439, k_{38} - 72, k_{39} - 419, k_{40} - 143, k_{41} - 23, k_{42} - 49, k_{43} - 63, k_{44} - 298, k_{45} - 124, k_{46} - 28, k_{47} - 82, k_{48} - 13, k_{49} - 65, k_{50} - 341, k_{51} - 111, k_{52} - 62, k_{53} - 179, k_{54} - 144, k_{55} - 299, k_{56} - 27, k_{57} - 147, k_{58} - 16, k_{59} - 316, k_{60} - 64.$

Отже, розкид частот становить інтервал у межах 13—452, середня частота $\bar{x} \approx 149$, середнє квадратичне відхилення $\sigma = \sqrt{(x_1 - \bar{x}) + (x_2 - \bar{x}) + (x_3 - \bar{x}) + (x_4 - \bar{x}) + (x_5 - \bar{x}) + (x_6 - \bar{x}) + (x_7 - \bar{x}) + (x_8 - \bar{x}) + (x_9 - \bar{x}) + (x_{10} - \bar{x}) \dots (x_{60} - \bar{x})/60} = \sqrt{796112/60} \approx 892/60 \approx 14,9$, дисперсія $\sigma^2 = 222,0$.

Величина критерію χ^2 показує, що розходження між вибірковими частотами є суттєвими, бо $\chi^2 = 796112/149 \approx 5343,0$.

Нас зацікавив цей результат, адже, як показали попередні розрахунки, обсяг і кількість вибірок мають бути достатні, а збільшення кількості вибірок не давало бажаного результату. Яких же термінів і у яких випадках стосується значне перевищення очікуваної середньої частоти? У даному разі суттєве відхилення від середньої частоти $\bar{x}$ стосується частоти термінів у вибірках $k_1, k_{12}, k_{15}, k_{35}, k_{37}, k_{50}, k_{59}$. Не всім частотам термінів у вказаних вибірках притаманне аномальне відхилення. Воно фіксується для термінів (відповідно до номера вибірки) *пам'ять* (k_1), *вірус* (k_{12}), *програма* (k_{35}, k_{50}, k_{59}), *каталог* (k_{37}). З'ясуємо, які тексти взято для вказаних вибірок. Це тексти k_1 — Основи комп'ютерної техніки: Компоненти, системи, мережі / С. О. Кравчук, В. О. Шохін. — К.: ІВЦ, 2005; k_{12} — Коваленко М. М. Комп'ютерні віруси і захист інформації. — К.: Наук. думка, 1999; k_{15} — Руденко В. Д., Макаруч О. М., Патланжоглу М. О. Комп'ютер та його програмне забезпечення. Курс інформатики (частина 1). — К.: Фенікс, 2001; k_{35} — Глушаков С. В., Сурядний О. С. Персональний комп'ютер. — Харків: Фоліо, 2005; k_{37} — Ковтунець В. В. Комп'ютер без проблем. — К.: Вид-во „Криниця”, 2001; k_{50} — Меженний О. О. Microsoft Windows XP. Стислий курс. — М.: ВД „Вільямс”, 2004; k_{59} — Ставровський А. Б., Карнаух Т. О. Програмування. Перші кроки. — М.: Видавничий дім „Вільямс”, 2005. Отже, можна зробити висновок, що суттєве відхилення від $\bar{x}$ притаманне найбільш загальним для даної галузі (в даному разі інформатики) термінам *програма, каталог*,

ПИТАННЯ ТЕРМІНОЗНАВСТВА

папка, пам'ять та ін., частоти яких є аномально високими, насамперед для книжок загальної тематики, що стосується інформатики і комп'ютерної техніки взагалі (див. тексти вибірок k_{15} , k_{35} , k_{37} , k_{50} , k_{59}). І лише зрідка аномально частотними можуть бути і порівняно вузькоспеціальні терміни, як, наприклад, *вірус*, однак при цьому це можливо лише в тексті, присвяченому спеціально цій тематиці (див. книжку вибірки k_{12}). Таким чином, порушувати загальну статистичну закономірність будуть лише терміни найзагальнішого характеру в текстах загальної тематики та відносно вузькоспеціальні терміни в текстах на дану тематику. Для коригування одержаної величини ймовірності слід укласти список аномально частотних термінів інформатики для текстів загальної тематики, а щодо відносно вузькоспеціальних термінів таке коригування слід робити, зіставляючи досліджуваний термін з тематикою книжки (див. Таблиця 1).

Список аномально частотних УТІ

Таблиця 1

Способи словотворення		Аномально частотні слова
Лексико-семантичний	Подібний за функцією	<i>каталог, пам'ять, папка, програма</i>
	Подібний за структурою	<i>поле, меню, панель, пакет, протокол</i>
	Подібний за формою	<i>вікно, миша</i>
Суфіксальний		<i>програмування, операційний, оператор</i>
Абревіація	Ініціална	<i>ОС, ПК, БД, СУБД</i>
	Складноскорочення	<i>компакт-диск, модем</i>
Словоскладання		<i>кеш-пам'ять, файл-поширення</i>
Префіксальний		<i>метадані, підменю, підпрограма, гіперзв'язок, гіперпоширення</i>
Префіксоїдний		<i>відеокарта, мікрокоманда, мікроархітектура, відеопам'ять, відеоплата</i>
Композитно-суфіксальний		<i>дискковод</i>
Основоскладання		<i>мережеметрія, машинно-незалежний</i>
Префіксально-суфіксальний		<i>міжмережевий, міжмережний</i>
Безафікський		<i>рознім</i>
Композитно-суфіксоїдний		—

Величина ймовірності появи термінів, утворених лексико-семантичним способом за СТ 'подібний за функцією' дорівнює: $P_{\text{лексем функція}} = 8950/600\,000 \approx 0,0149$ (або 1,49 %).

Статистичні параметри СТ зі значенням 'подібний за структурою': $\bar{x}_{\text{лекс структура}} = 5157/60 \approx 86$; $\sigma = \sqrt{387077/60} \approx 622/60 \approx 10,4$; $\sigma^2 = 107,8$.

У вибірках k_{13} , k_{15} , k_{19} , k_{21} , k_{29} , k_{40} , k_{53} частоти суттєво відрізняються від $\bar{x}$, що пояснюється аномально частотними термінами *поле* (k_{13} , k_{40}), *меню, панель* (k_{15} , k_{29} , k_{53}), *пакет* (k_{19} , k_{21}), *протокол* (k_{19} , k_{21} , k_{40}). Це теж терміни з загальним значенням, які функціонують у текстах загальної тематики. $P_{\text{лексем структура}} = 5157/600\,000 \approx 0,0086$ (або 0,86 %).

Статистичні параметри СТ зі значенням 'подібний за формою': $\bar{x}_{\text{лекс форма}} = 2993/60 \approx 50$; $\sigma = \sqrt{260463/60} \approx 510/60 \approx 8,5$; $\sigma^2 = 72,3$.

У вибірках k_7 , k_{15} , k_{23} , k_{29} , k_{50} частоти суттєво відрізняються від $\bar{x}$, що пояснюється аномально частотними термінами *вікно* (k_7 , k_{15} , k_{23} , k_{29} , k_{50}), *миша* (k_{15}). Особливо широку вживаність має термін *вікно*, що пов'язаний із загальною засадою побудови операційної системи "Windows". $P_{\text{лекс форма}} = 2993/600\,000 \approx 0,0050$ (або 0,5 %).

Порівняльні дані розкиду частот, середньої частоти, середнього квадратичного відхилення та ймовірність появи термінів УТІ в наукових текстах подано у зведеній таблиці (див. Таблиця 2).

При порівнянні даних уживаності з продуктивністю словотвірних способів УТІ виявляється значною мірою асиметрична картина щодо рангів обох вказаних характеристик. Із 11 способів словотворення УТІ лише у лексико-семантичного, суфіксального, абревіації, префіксально-суфіксального, безафіксного і композитно-суфіксоїдного ранги вживаності і продуктивності однакові. Проте і ця „однаковість” не є симетричною, адже якщо найуживаніший і найпродуктивніший лексико-семантичний спосіб прийняти за 100 % і вирахувати відсотки інших способів словотворення УТІ стосовно нього, то виявиться, що тільки лексико-семантичний і суфіксальний способи є не тільки однаковими а й приблизно симетричними — ранговий % продуктивності 69, а вживаності 71 (див. Таблиця 3). Таким чином, лексико-семантичний і суфіксальний способи набагато більше випереджають решту способів словотворення за показниками вживаності, ніж за показниками продуктивності. Вже ранговий відсоток абревіації за продуктивністю і жи-

Зведена статистична таблиця

Словотвірні способи, СТ	Характеристики	Розкид частот	$\bar{x}$	σ	P
Лексико-семантичний спосіб, СТ 'подібний за функцією'		13—452	149	14,9	0,0149 (1,49 %)
Лексико-семантичний спосіб, СТ 'подібний за структурою'		1—307	86	10,4	0,0086 (0,86 %)
Лексико-семантичний спосіб, СТ 'подібний за формою'		0—518	50	8,5	0,0050 (0,5 %)
Лексико-семантичний спосіб у цілому		0—518	95	11,3	0,0095 (0,95 %)
Суфіксальний спосіб		13—319	70	6,5	0,0068 (0,68 %)
Ініціальна аббревіація		0—126	21	3,8	0,0021 (0,21 %)
Складноскорочена аббревіація		0—127	6	2,4	0,00062 (0,062 %)
Аббревіація в цілому		0—127	13,5	3,1	0,00136 (0,136 %)
Словоскладання		0—123	15	3,1	0,0015 (0,15 %)
Префіксальний спосіб		0—73	9,0	1	0,00090 (0,09 %)
Префіксоїдний спосіб		0—69	5	1,5	0,00053 (0,053 %)
Композитно-суфіксальний спосіб		0—55	4,5	1,2	0,0004 (0,04 %)
Основоскладання		0—13	1,0	0,32	0,00010 (0,01 %)
Префіксально-суфіксальний спосіб		0—13	0,9	0,3	0,00009 (0,009 %)
Безафіксний спосіб		0—39	0,7	0,6	0,00007 (0,007 %)
Композитно-суфіксоїдний спосіб		0—2	0,07	0,046	0,000007 (0,0007 %)

Таблиця 3

Порівняльна таблиця словотвірних способів за рангами продуктивності та вживаності

Способи словотворення	Ранг продуктивності	Ранговий %	Ранг уживаності	Ранговий %
Лексико-семантичний	1	100 %	1	100 %
Суфіксальний	2	69 %	2	71 %
Словоскладання	3	54 %	3	16 %
Аббревіація	4	47 %	4	14 %
Префіксоїдний	5	39 %	6	6 %
Основоскладання	6	37 %	8	1 %
Префіксальний	7	29 %	5	9 %
Композитно-суфіксальний	8	28 %	7	4 %
Префіксально-суфіксальний	9	12 %	9	0,9 %
Безафіксний	10	5 %	10	0,7 %
Композитно-суфіксоїдний	11	3 %	11	0,07 %

ваністю дуже відрізняються — відповідно 47 % і 14 %, словоскладання — відповідно 54 % і 16 %. Спостерігається загальна стійка тенденція до збереження великої різниці між ранговими відсотками і для менш продуктивних словотвірних типів. Так, різниця між ранговими відсотками продуктивності і вживаності у префіксального і композитно-суфіксального способів творення УТІ залишається значною — відповідно 29 % і 9 % та 28 % і 4 %, а в префіксоїдного способу навіть збільшується — відповідно 39 % і 6 %.

Ранги продуктивності і вживаності малопродуктивного словотвірного способу (префіксально-суфіксального) і непродуктивних словотвірних способів (безафіксного та композитно-суфіксоїд-

ПИТАННЯ ТЕРМІНОЗНАВСТВА

ного) однакові (відповідно 9, 10, 11), проте яскрава асиметрія рангового відсотка продуктивності та вживаності залишається: префіксально-суфіксальний — 12 % і 0,9 %, безафікський — 4 % і 0,7 %, композитно-суфіксоїдний — 3 % і 0,07 %.

Такий стан вказує на можливе подальше зростання продуктивності лексико-семантичного і суфіксального способів. Однак остаточний висновок тільки на підставі різниці рангових відсотків роботи не варто. Для вірогідніших висновків слід звернути увагу на невідповідність високого ступеня продуктивності і відносно низького рівня вживаності. Такі факти свідчать, що продуктивність не завжди є прямою причиною рівня вживаності. Але такий факт може мати зворотній вплив — уживаності на продуктивність, що своєю чергою зумовлює той чи інший ступінь регулярності і активності СТ. Якщо вживаність СТ відносно низька за високої продуктивності, то з великою ймовірністю слід очікувати зниження активності такого СТ.

Розглянемо асиметрію рангів продуктивності і вживаності словотвірних типів УТІ. Префіксоїдний спосіб має ранг продуктивності 5, а ранг уживаності 6, основоскладання, відповідно, 6 і 8, натомість префіксальному способу притаманний ранг продуктивності 7, а ранг уживаності 5. Продуктивність, звичайно, залишається важливою умовою вживаності, адже ранг уживаності префіксоїдного способу вищий, ніж основоскладання, композитно-суфіксального та ін. способів словотворення з нижчим рівнем рангу продуктивності, проте він все ж нижчий від сподіваного. Тобто перевищення рангу вживаності префіксального способу не визначається його продуктивністю. Підвищення рангів уживаності на противагу рангові продуктивності властиве префіксальному і композитно-суфіксальному (ранг продуктивності 8 — ранг уживаності 7) способам. Пониження рангів характерне для префіксоїдного способу (5 і 6) та основоскладання (6 і 8).

Чим же зумовлена асиметрія між рангами продуктивності і вживаності словотвірних способів? Ми висуваємо гіпотезу, що таку асиметрію зумовлює комплекс причин, одна з них — охоплення дериватами того чи іншого словотвірного способу певних тематичних груп. Тематичні групи УТІ за продуктивністю розподілені таким чином (див. Таблиця 4). Отже, найпродуктивнішими тематичними групами УТІ є „Оброблення інформації в комп'ютері”, „Операційна система”, „Внутрішня будова комп'ютера”.

Дані розподілу дериватів різних словотвірних способів за тематичними групами подано в таблиці 4. Ці результати зумовлюють розподіл дериватів за тематичними групами в межах словотвірних способів, поданий у таблиці 5. Тенденція зрозуміла: чим більше охоплення тематичних груп словотвірними способами УТІ, тим більший ранг уживаності властивий даному словотвірному способу. Цим пояснюється вищий ранг уживаності префіксального способу порівняно з очікуваним (див. Таблиця 5).

Таблиця 4

Продуктивність тематичних груп УТІ

№ п/п	Тематична група	Кількість дериватів
1	Оброблення інформації в комп'ютері	83
2	Операційна система	75
3	Внутрішня будова комп'ютера та периферії	57
4	Програмування	46
5	Комп'ютерні мережі та Інтернет	45
6	Програмне забезпечення	23
7	Загальні терміни	21
8	Захист інформації	4

Таблиця 5

Відповідність рангу вживаності словотвірних способів та охоплення ними тематичних груп УТІ

№ п/п	Способи словотворення	Охоплення тематичних груп	Ранг уживаності
1	Лексико-семантичний	8	1
2	Суфіксальний	8	2
3	Словоскладання	7	3
4	Абревіація	7	4
5	Префіксоїдний	6	6
6	Основоскладання	6	8
7	Префіксальний	7	5
8	Композитно-суфіксальний	4	7
9	Префіксально-суфіксальний	6	9
10	Безафікський	3	10
11.	Композитно-суфіксоїдний	3	11

А проте й характеристикою охоплення тематичних груп неможливо пояснити всі відхилення від очікуваних результатів. Звичайно, вельми важливою характеристикою тут виявляється відсоток охоплення тематичних груп, насамперед трьох продуктивних тематичних груп (1. Оброблення інформації в комп'ютері, 2. Внутрішня будова комп'ютера та периферії, 3. Операційна

система). І такий відсоток найбільший у лексико-семантичного способу творення УТІ. За цією характеристикою словотвірні способи розташувалися так (див. Таблиця 6):

Таблиця 6

Розподіл дериватів різних словотвірних способів за тематичними групами з урахуванням відсотка їх охоплення

Тематичні групи УТІ \ Способи словотворення	Лексико-семантичний	Суфіксальний	Абревіація	Слово-складання	Префіксальний	Осново-складання	Префіксальний	Композитно-суфіксальний	Префіксаль-но-суфіксальний	Безафіксний	Композитно-суфіксальний
1. Програмування	5	17	1,5	18	22	22	13	—	3	1,5	—
2. Програмне забезпечення	19	22	22	11	8	10	5	—	3	—	—
3. Операційна система	75	11	2	—	—	—	8	—	2	2	—
4. Оброблення інформації	30	22	10	8	11	2	7	7	3	—	—
5. Будова та периферія	12	15	19	9	4	9	1,5	22	4	3	1,5
6. Мережі та Інтернет	8	8	16	40	—	8	4	8	4	—	4
7. Захист інформації	22	11	—	22	11	34	—	—	—	—	—
8. Загальні терміни	7	13	27	20	13	—	7	7	—	—	6

Найвищий ранг вживаності лексико-семантичного способу пояснюється максимальним охопленням найбільшої за обсягом тематичної групи 4 «Оброблення інформації» (30 %) та великим відсотком охоплення середньої за обсягом тематичної групи 3 «Операційна система» (75 %). Суфіксальний спосіб має другий ранг уживаності, бо охоплення тематичної групи 4 — 22 %, а також групи 2 «Програмне забезпечення» — 22 % та 1 «Програмування» — 17 %. Абревіація має третій ранг уживаності, тому що охоплює на 19 % одну з найпродуктивніших тематичних груп 5 «Будова та периферія». Префіксальному і композитно-суфіксальному способам словотворення теж притаманний великий ступінь охоплення продуктивних тематичних груп: для префіксального — тематична група 1 (13 %), а для композитно-суфіксального — група 5 (22 %).

І, нарешті, остання характеристика, що визначає ранг вживаності похідних термінів — це частотність самих тематичних груп. Найчастотнішими тематичними групами виявляються такі тематичні групи: 3 — «Операційна система»; 4 — «Оброблення інформації»; 5 — «Будова та периферія». Префіксальний спосіб має вищий від очікуваного ранг уживаності у порівнянні до рангу продуктивності у зв'язку зі значним охопленням високочастотної тематичної групи 3 «Операційна система», посідає третє місце після лексико-семантичного і суфіксального способів (8 %), а композитно-суфіксальний спосіб перевищує розрахунковий ранг уживаності стосовно рангу продуктивності через значне охоплення високочастотної тематичної групи 5 «Будова та периферія» і становить 22 %, посідаючи перше місце серед усіх способів словотворення УТІ.

1. Головин Б. Н. Язык и статистика / Б. Н. Головин. — М.: Просвещение, 1971. — 191 с.

2. Даниленко В. П. Влияет ли употребительность слов на продуктивность словообразовательной модели? / В. П. Даниленко // Развитие словообразования современного русского языка. — М.: Наука, 1966. — С. 38—44.

3. Мазурик Д. В. Інноваційні процеси в лексичі сучасної української літературної мови (90-і рр. ХХ ст.): Автореф. дис. ... канд. філол. наук / Д. В. Мазурик. — Львів, 2002. — 20 с.

4. Носенко И. А. Начала статистики для лингвистов / И. А. Носенко. — М.: Высш. школа, 1981. — 158 с.

5. Пиотровский Р. Г. Математическая лингвистика / Р. Г. Пиотровский, К. Б. Бектаев, А. А. Пиотровская. — М.: Высш. школа, 1977. — 384 с.

Л. Н. Филук

ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ ПАРАМЕТРЫ ТЕРМИНОВ ИНФОРМАТИКИ В НАУЧНОМ СТИЛЕ

В статье на материале текстов научного стиля рассматриваются и анализируются основные функциональные параметры терминов информатики — продуктивность и употребительность словообразовательных способов и типов.

Ключевые слова: словообразовательный способ, словообразовательный тип, продуктивность, частотность.

L. N. Filiuk

THE FUNCTIONAL PARAMETERS OF INFORMATION SCIENCE TERMS IN A SCIENTIFIC STYLE

The given article deals with productivity and frequency of use of word-formation ways and word-formation types as the main functional parameters of information science terms.

Key words: way of word-formation, word-formation type, productivity, frequency of use.